

Izvirni znanstveni članek Original scientific paper (1.01)
Besedilo prejeto Received: 16. 6. 2026; Sprejeto Accepted: 28. 8. 2026
UDK UDC: 27-184.3(497.4)
DOI: 10.34291/Edinost/81/01/RASPOR
© 2026 Raspor & Macuh CC BY 4.0

Andrej Raspor in Bojan Macuh

Verovanje brez pripadnosti: večdimenzionalna analiza religioznosti v sodobni Sloveniji

*Believing Without Belonging: A Multidimensional
Analysis of Religiosity in Contemporary Slovenia*

Izleček: Prispevek analizira strukturo religioznosti v sodobni Sloveniji z vidika njenega preoblikovanja iz institucionalne v individualizirano obliko. Na podlagi večdimenzionalnega pristopa obravnava odnos med pomembnostjo vere, institucionalno in individualno religijsko prakso ter vplivom religije na vsakdanje življenje posameznika. Empirična raziskava temelji na kvantitativni analizi podatkov, zbranih s spletno anketo med prebivalci Slovenije, starimi 15 let ali več ($N = 1964$). Uporabljen je bil priložnostni spletni vzorec, zato rezultati niso reprezentativni za celotno populacijo Slovenije, temveč odražajo značilnosti preučevane skupine. Analiza vključuje deskriptivno statistiko, parne t-teste, korelacijsko in faktorsko analizo. Rezultati kažejo, da je religioznost večdimenzionalen pojav, pri katerem je notranja religioznost izrazitejša od institucionalne prakse. Ugotovljena je tudi močna povezanost med religioznostjo in njenim vplivom na vsakdanje življenje. Izsledki nakazujejo procese individualizacije religije ter preoblikovanje religijskega izražanja v bolj osebne in manj institucionalno vezane oblike.

Ključne besede: religioznost, sekularizacija, individualizacija religije, Slovenija, verska praksa, verovanje

Abstract: This article examines the structure of religiosity in contemporary Slovenia, focusing on its transformation from institutional to individualized forms. Drawing on a multidimensional approach, it explores the relationship between the importance of faith, institutional and individual religious practice, and the influence of religion on everyday life. The empirical study is based on quantitative analysis of data collected through an online survey of Slovenian residents aged 15 and older ($N = 1,964$). A convenience online sample was used; therefore, the findings are not representative of the Slovenian population and should be interpreted as reflecting patterns within the surveyed group rather than the population as a whole. The analysis employs descriptive statistics, paired-samples t-tests, correlation analysis, and factor analysis. Results indicate that religiosity is a multidimensional phenomenon in which intrinsic religiosity is more pronounced than institutional practice. Religiosity is also strongly associated with its influence on everyday life. The findings suggest ongoing processes of religious individualization and a shift toward more personal and less institutionally bound forms of religious expression.

Keywords: religiosity, secularization, individualization of religion, Slovenia, religious practice, belief

Uvod

Sodobni religijski prostor v Sloveniji zaznamuje razkorak med nominalno pripadnostjo, osebno identifikacijo in dejansko institucionalno prakso. Medtem ko administrativni podatki Katoliške cerkve kažejo, da delež krščenih oseb dosega približno 70 % prebivalstva (Slovenska škofovska konferenca 2023), družboslovne raziskave opozarjajo na nižjo stopnjo religiozne identifikacije, ki se giblje okoli 64 %, pri čemer se s katolicizmom identificira približno polovica prebivalstva.

Religija ostaja družbeno pomembna tudi zunaj cerkvenih institucij. To je z raziskavo potrdil Ramšak (2022, 225–246), ki ugotavlja, da slovenske bolnišnice praviloma ustrezno upoštevajo duhovne potrebe pacientov različnih veroizpovedi kot del celostne zdravstvene obravnave. Ugotovitve kažejo, da religioznost ohranja družbeni pomen tudi v izrazito sekulariziranih okoljih ter se vse pogosteje izraža v individualiziranih oblikah.

Ključni indikator transformacije religije je upad institucionalne prakse. Število rednih udeležencev nedeljskih bogoslužij se je med letoma 2015 in 2022 zmanjšalo za več kot tretjino (Slovenska škofovska konferenca 2016; 2023). Del tega upada je mogoče povezati tudi z epidemiološkimi omejitvami v času pandemije COVID-19, ko so bila javna verska zbiranja začasno omejena ali prepovedana. Kljub temu podatki po koncu omejitev kažejo, da se predhodna raven cerkvene participacije ni v celoti obnovila, kar nakazuje, da gre poleg kratkoročnih epidemioloških učinkov tudi za širše procese sekularizacije in spreminjanja religijskih praks.

Navedeni razvoj odpira eno temeljnih vprašanj sodobne sociologije religije: ali religija v modernih družbah predvsem upada ali pa spreminja svoje družbene oblike. Medtem ko sekularizacijske teorije poudarjajo slabljenje institucionalne religije, teorije individualizacije opozarjajo na njen premik v bolj osebne in privatizirane oblike (Davie 1994). Celarc (2023, 61–91) poudarja pomen skupnosti kot prostora uresničevanja religioznih vrednot, Bahovec (2023, 129–148) pa izpostavlja, da kulturni simboli in vrednote pomembno oblikujejo identiteto posameznikov ter njihovo razumevanje religije in družbe.

Na tej podlagi članek obravnava vprašanje, ali sodobna religioznost v Sloveniji odraža predvsem upad religije ali njeno transformacijo. Osrednje raziskovalno vprašanje je, kako je religioznost strukturirana ter ali empirični podatki potrjujejo prehod od institucionalnih k bolj individualiziranim oblikam religioznosti. Analiza se osredotoča na razlikovanje med posameznimi dimenzijami religioznosti, razkorak med religijskim verovanjem in versko prakso ter vlogo religije v vsakdanjem življenju posameznika.

Cilj prispevka je analizirati strukturo religioznosti v Sloveniji ter preveriti, ali empirični podatki potrjujejo procese individualizacije religije, zlasti v razmerju med notranjo religioznostjo, religijsko prakso in vplivom religije na vsakdanje življenje.

1 Teoretični okvir

1.1 Sekularizacija

V sodobni sociologiji religije sekularizacijo opredeljujemo kot proces zmanjševanja družbenega pomena religije in njenih institucij zaradi modernizacije, funkcionalne diferenciacije ter racionalizacije družbe. Pri tem sodobni avtorji poudarjajo, da sekularizacija ne pomeni nujno izginjanja religioznosti, temveč predvsem spreminjanje njenega družbenega položaja, oblik izražanja in vpliva na javno ter zasebno življenje (Rainero in Lujikx 2026; Güllalp 2025).

Sekularizacijska teorija predpostavlja zmanjševanje pomena institucionalne religije v procesu modernizacije (Tadić 2007). Sodobne kritike opozarjajo, da se religija preoblikuje v nove institucionalne in izkustvene oblike. Tadić (2007) izpostavlja, da klasični pristopi ne zajamejo individualiziranih praks in neposrednih religijskih izkušenj, medtem ko Čorluka (2023) poudarja, da religija kljub umiku iz javne sfere ostaja pomemben dejavnik vrednotnega oblikovanja. Sekularizacijo je zato ustrezneje razumeti kot transformacijo religije, ne kot njeno izginotje.

Štuhec sekularizacijo razume kot večplasten proces, ki ne pomeni zgolj upada religije, temveč preoblikovanje njenega družbenega položaja.

Poudarja, da sekularizacija ni nujno negativna, temveč vključuje diferenciacijo družbenih sfer ter premik religije iz institucionalnih okvirov na raven posameznika. Religija tako v postsekularni družbi ne izginja, ampak se prilagaja novim pogojem in ohranja svojo vlogo v bolj individualizirani in pluralni obliki (Štuhec 2012).

1.2 Individualizacija religije

Individualizacija religije je proces, v katerem posamezniki svoja religijska prepričanja, vrednote in prakse oblikujejo vse bolj samostojno, neodvisno od tradicionalnih verskih institucij in kolektivnih norm. Religioznost se pri tem premika od institucionalne pripadnosti k osebni izbiri, subjektivni izkušnji in individualnemu oblikovanju verske identitete (Schnabel idr. 2025; Bayram in Karaca 2024).

Koncept *verovanje brez pripadnosti* (»believing without belonging«, Davie 1994) označuje razhajanje med verovanjem in institucionalno pripadnostjo, ki postaja značilnost sodobne religioznosti. Religija se vse bolj udejanja kot individualna, prilagodljiva in privatizirana praksa (Dekleva 2014). Vendar proces individualizacije ni enoten, saj se v nekaterih kontekstih ohranjajo ali celo krepijo institucionalne oblike religije (Nikodem in Zrinščak 2016). Sodobno religioznost tako zaznamuje napetost med individualizacijo in vztrajnostjo tradicionalnih oblik religijskega življenja.

Iz navedenih teoretičnih izhodišč izhaja pričakovanje, da bo institucionalna religioznost izražena nižje od osebne religioznosti.

1.3 Večdimenzionalna religioznost

Religioznost se v sodobni sociologiji razume kot večdimenzionalen pojav, ki vključuje različne vidike, kot so verovanje, praksa, religijska izkušnja, znanje in vpliv na vsakdanje življenje (Glock in Stark 1965). Empirične raziskave kažejo, da so te dimenzije med seboj povezane, vendar različno izražene. Poseben pomen imajo tudi posledice religije v vsakdanjem življenju posameznika, ki odražajo njen vpliv na vrednote in vedenje

(El-Menouar 2014). Večdimenzionalni pristop zato predstavlja standarden analitični okvir za razumevanje sodobne religioznosti (Marinović Jerolimov 1995).

2 Raziskovalni okvir

Predstavljeni teoretični pristopi omogočajo razumevanje sodobne religioznosti kot kompleksnega in dinamičnega pojava, v katerem se prepletajo procesi institucionalnega upadanja, individualizacije in notranje diferenciacije. Sekularizacijska teorija opozarja na slabljenje institucionalne religije, medtem ko pristopi individualizacije poudarjajo njen prehod v bolj osebne in privatizirane oblike (Davie 1994).

Večdimenzionalni pristop k religioznosti dodatno pojasnjuje, da religija ni enoten pojav, temveč skupek med seboj povezanih dimenzij, kot so verovanje, praksa in vpliv na vsakdanje življenje (Glock in Stark 1965). Posamezne dimenzije se lahko različno izražajo, kar vodi v razhajanja med religijsko identifikacijo, verovanjem in vedenjem.

Na tej podlagi lahko pričakujemo, da religioznost v obravnavanem primeru ne bo enotna, temveč strukturirana v več med seboj povezanih, a različno izrazitih dimenzij. Pri tem je pričakovati, da bo institucionalna religijska praksa šibkejša od osebnih oblik religioznosti, da bo obstajal razkorak med pripadnostjo in prakso ter da bo religioznost povezana z vplivom na vsakdanje življenje posameznika.

2.1 Hipoteze

2.1.1 Večdimenzionalnost religioznosti

Sociologija religije je sociološka disciplina, ki preučuje medsebojni odnos med religijo in družbo ter analizira, kako religijska prepričanja, prakse in institucije vplivajo na družbene procese, hkrati pa, kako družbene, kulturne, politične in gospodarske spremembe preoblikujejo religijo. Sodobni pristopi poleg organizirane religije vključujejo tudi raziskovanje duhovnosti, nereligioznosti, sekularizacije in individualiziranih oblik religioznosti (Repstad idr. 2025; Cipriani 2021).

Sodobna sociologija religije razume religioznost kot večdimenzionalen konstrukt, ki vključuje različne, med seboj povezane vidike, kot so verovanje, praksa in vpliv na vsakdanje življenje (Glock in Stark 1965). Empirične raziskave potrjujejo, da posamezne dimenzije delujejo relativno samostojno, hkrati pa tvorijo skupno strukturo religioznosti (Cornwall idr. 1986; Huber in Huber 2012).

Kljub razpravam o številu dimenzij ostaja konsenz, da religioznosti ni mogoče reducirati na en sam indikator, temveč gre za kompleksen konstrukt z več analitično ločenimi komponentami.

Na tej podlagi oblikujemo hipotezo 1: Religioznost vsebuje več vsebinskih dimenzij (vera, praksa, vpliv), ki pa v empirični analizi tvorijo enoten latentni konstrukt.

2.1.2 Razkorak med notranjo religioznostjo in prakso

Koncept individualizacije religije poudarja razhajanje med religijskim verovanjem in institucionalno pripadnostjo, kar je Grace Davie (1994) opredelila kot *verovanje brez pripadnosti*. Ta pristop predpostavlja, da posamezniki ohranjajo religijska prepričanja, vendar se vse redkeje vključujejo v institucionalne oblike religijskega življenja.

Empirični rezultati glede te teze niso enoznačni. Medtem ko nekatere raziskave potrjujejo obstoj individualiziranih oblik religioznosti, druge opozarjajo na vzporeden upad tako religijske prakse kot verovanja (Voas in Crockett 2005; Bruce 2011). Kljub temu sodobne interpretacije pogosto poudarjajo preoblikovanje religije v bolj subjektivne, personalizirane in manj institucionalno vezane oblike (Mariański 2009).

Na tej podlagi lahko sodobno religioznost razumemo kot proces razhajanja med verovanjem in prakso, pri čemer institucionalna participacija zaostaja za notranjo religioznostjo.

Na tej podlagi oblikujemo hipotezo 2: Notranja religioznost (pomembnost vere) je višja od institucionalne religijske prakse (udeležbe pri verskih obredih).

2.1.3 Prednost individualne prakse pred institucionalno

Razlikovanje med individualno in institucionalno religioznostjo predstavlja ključen vidik sodobnih transformacij religije. Teorije individualizacije poudarjajo premik religije iz javnih, institucionalnih oblik v bolj privatne in osebne prakse (Davie 1994; Luckmann et al. 2002). Religija se v tem okviru vse bolj udejanja kot individualna izkušnja, ki ni nujno vezana na organizirane verske strukture.

Empirični dokazi o tem procesu niso enoznačni, vendar številne raziskave nakazujejo relativno večjo razširjenost individualnih oblik religioznosti v primerjavi z institucionalno participacijo.

Na tej podlagi oblikujemo hipotezo 3: Individualna religijska praksa (molitev/meditacija) je pogostejša kot institucionalna praksa (udeležba pri verskih obredih).

2.1.4 Povezanost vere in življenjskega vpliva

Vprašanje vpliva religioznosti na vsakdanje življenje je osrednje v sociologiji religije, saj religija deluje kot pomemben vrednotni okvir, ki usmerja posameznikovo razumevanje sveta in vedenje. Številni avtorji poudarjajo, da religioznost ni zgolj sistem prepričanj, temveč tudi dejavnik, ki oblikuje življenjske orientacije in odločitve (Norris in Inglehart 2011).

Empirične raziskave kažejo, da religioznost vpliva predvsem posredno, preko oblikovanja vrednot, stališč in interpretativnih okvirjev, ki usmerjajo vsakdanje ravnanje posameznika (Sekulić in Šporer 2006). Labus (2005) ugotavlja, da verni posamezniki v primerjavi z nereligioznimi dajejo večji poudarek tradicionalnim vrednotam, pri čemer so te razlike povezane tudi z vedenjskimi vzorci, zlasti s pogostostjo udeležbe pri verskih praksah. Tako lahko religijo razumemo kot simbolni in vrednotni sistem, ki vpliva na posameznikovo življenje preko internaliziranih pomenov in orientacij.

Na tej podlagi oblikujemo hipotezo 4: Notranja religioznost je pozitivno povezana z vplivom religije na vsakdanje življenje posameznika.

2.1.5 Šibkost institucionalne religije

Sekularizacijska teorija predpostavlja, da modernizacija vodi v postopno zmanjševanje pomena institucionalne religije, kar potrjujejo številne empirične raziskave, zlasti v evropskem prostoru (Bruce 2011). Upad se kaže predvsem v zmanjšanju cerkvene participacije, obiskovanja verskih obredov ter drugih oblik organizirane religijske prakse.

Kljub temu pa interpretacije tega procesa niso enotne. Medtem ko klasični pristopi poudarjajo splošen upad religije, novejša interpretacije opozarjajo, da institucionalna religija slabi, ne da bi religija kot taka nujno izginila (Berger 2001; Casanova 1994). Tako je mogoče razlikovati med upadom institucionalne religioznosti in morebitnim ohranjanjem ali preoblikovanjem drugih dimenzij religije. Zato lahko pričakujemo, da bo institucionalna religijska praksa v primerjavi z drugimi dimenzijami religioznosti – kot sta verovanje in vpliv na vsakdanje življenje – relativno šibkejša.

Na tej podlagi oblikujemo hipotezo 5: Institucionalna religioznost (udeležba pri verskih obredih) predstavlja najšibkejšo dimenzijo religioznosti.

2.1.6 Razkorak med pripadnostjo in prakso

Razkorak med religijsko pripadnostjo in religijsko prakso predstavlja eno ključnih značilnosti sodobne religioznosti, zlasti v evropskih družbah. Posamezniki pogosto ohranjajo formalno ali simbolno religijsko identiteto, medtem ko njihova dejanska vključenost v religijske prakse ostaja omejena.

Empirične raziskave kažejo, da religijska pripadnost sama po sebi ne prinaša enakih učinkov kot aktivna religijska praksa. Aktivno religiozni posamezniki izkazujejo višje ravni življenjskega zadovoljstva in pomembnejše vrednotne usmeritve v primerjavi z neaktivnimi pripadniki, kar poudarja pomen prakse kot ključnega elementa religioznosti (Berthold in Ruch 2014). Hkrati povezanost med pripadnostjo in prakso s časom slabi, zlasti med mlajšimi generacijami (Schwadel 2010).

Ta pojav teoretično okvirjajo koncepti individualizacije religije, zlasti *verovanje brez pripadnosti* (Davie 1994), vendar empirične ugotovitve ostajajo raznolike in interpretativno odprte (Voas in Crockett 2005). Kljub

temu večina raziskav potrjuje obstoj razhajanja med religijsko identiteto in dejanskim vedenjem.

Na tej podlagi oblikujemo hipotezo 6: Obstaja razkorak med religijsko pripadnostjo in dejansko religijsko prakso.

2.2 Vzorec

V raziskavi je bil uporabljen priložnostni spletni vzorec prebivalcev Slovenije, starih 15 let ali več. Podatki so bili zbrani s pomočjo spletnega vprašalnika na platformi 1KA med 16. oktobrom 2025 in 3. februarjem 2026. Povezava do ankete je bila distribuirana prek družbenih omrežij, elektronske pošte in osebnih mrež raziskovalcev, zato je sodelovanje temeljilo na prostovoljnem odzivu posameznikov. Tak način vzorčenja ne omogoča stroge reprezentativnosti za celotno populacijo Slovenije, omogoča pa zajem velikega števila respondentov različnih starostnih, izobrazbenih in socialnih skupin. Rezultate je zato smiselno interpretirati predvsem kot vpogled v vzorce religioznosti znotraj preučevane skupine, in ne kot neposredno posplošitev na celotno populacijo.

Sociodemografska struktura vzorca kaže relativno uravnoteženo porazdelitev z določenimi značilnimi odkloni. Po spolu prevladujejo ženske (58,9 %), sledijo moški (38,7 %), medtem ko so drugi odgovori redki. Izobrazbena struktura je razpršena, s prevlado srednješolsko (38,5 %) in višje ali visoko izobraženih posameznikov (skupaj 43,3 %), kar kaže na rahlo nadreprezentiranost izobraženega dela populacije.

Glede zaposlitvenega statusa vzorec sestavljajo predvsem zaposleni (44,1 %) ter dijaki in študenti (35,4 %), kar nakazuje večjo zastopanost aktivnega prebivalstva in mlajših generacij, to pa lahko pripisujemo vplivom družbenih omrežij. Geografska porazdelitev je razmeroma enakomerna med mestnimi (39,0 %), vaškimi (38,4 %) in primestnimi okolji (22,7 %).

Vzorec je izrazito homogen po narodnosti (93,5 % slovenske), medtem ko je starostna struktura razpršena ($M = 37,24$; $SD = 17,82$), kar omogoča analizo medgeneracijskih razlik. Anketiranci so bili stari med 15 in 90 let, njihova povprečna starost pa je znašala 37,2 leta.

Podrobnejši prikaz strukture vzorca je predstavljen v tabeli 1.

Spremenljivka	Kategorija	Delež
Spol	Moški	38,7
	Ženske	58,9
	Drugo/brez odgovora	2,5
Izobrazba	Osnovna + poklicna	11,3
	Srednja	38,5
	Višja/visoka	23,7
	Univerzitetna	19,6
	Magistrska/doktorska	6,8
Status	Zaposleni	44,1
	Dijaki/študenti	35,4
	Samozaposleni	7,9
	Upokojenci	10,2
	Brezposelni	2,5
Tip naselja	Mestno	39,0
	Vaško	38,4
	Primestno	22,7
Narodnost	Slovenska	93,5
	Druga	6,5

Tabela 1: Struktura vzorca

2.3 Instrument raziskave

Podatki so bili zbrani s standardiziranim spletnim vprašalnikom na platformi 1KA. Instrument je bil sestavljen iz dveh vsebinskih sklopov. Prvi sklop je zajemal vprašanja o religioznosti, drugi pa sociodemografske značilnosti anketirancev.

Merjenje religioznosti je temeljilo na večdimenzionalnem modelu religioznosti Glocka in Starka (1965). Vprašalnik je vključeval pet postavk, ki merijo ključne dimenzije religioznosti: pomembnost vere v življenju posameznika, institucionalno religijsko prakso (udeležba pri verskih obredih), individualno religijsko prakso (molitev ali meditacija iz verskih razlogov) ter vpliv religije na vsakdanje odločitve in vedenje. Vse postavke so bile ovrednotene na petstopenjski Likertovi lestvici (1–5), pri čemer višje vrednosti izražajo višjo stopnjo religioznosti.

Na podlagi posameznih postavk je bila oblikovana sestavljena lestvica religioznosti, izračunana kot aritmetična sredina odgovorov. Pred vključitvijo v nadaljnje analize je bila preverjena njena notranja konsistentnost. Izračun Cronbachovega koeficienta alfa ($\alpha = 0,943$) kaže na zelo visoko zanesljivost instrumenta, kar potrjuje ustrezno notranjo skladnost merjenih dimenzij.

Vprašalnik je vključeval tudi vprašanje o religijski pripadnosti ter nabor sociodemografskih spremenljivk, ki so omogočale opis vzorca in analizo razlik med posameznimi skupinami anketirancev.

2.4 Spremenljivke

Tabela 2 prikazuje deskriptivne značilnosti posameznih dimenzij religioznosti. Rezultati kažejo, da se religioznost izraža različno glede na posamezne komponente. Najvišje povprečne vrednosti dosežata upoštevanje verskih norm ($M = 2,86$) in pomembnost vere ($M = 2,82$), medtem ko je najnižja vrednost pri institucionalni religijski praksi ($M = 2,31$).

Individualna religijska praksa ($M = 2,38$) in vpliv religije na odločanje ($M = 2,48$) se nahajata na vmesni ravni. Povprečna vrednost celotne lestvice religioznosti znaša 2,57, kar kaže na zmerno izraženost religioznosti v vzorcu.

Razlike med posameznimi dimenzijami potrjujejo večdimenzionalnost religioznosti ter nakazujejo razkorak med notranjo religioznostjo in institucionalno prakso, kar neposredno napoveduje nadaljnje inferenčne analize.

	Število veljavnih odgovorov	Povprečje (M)	Standardni odklon
Vera je pomemben del mojega življenja.	1958	2,82	1,385
Redno obiskujem verske obrede.	1959	2,31	1,301
Pogosto molim ali meditiram iz verskih razlogov.	1954	2,38	1,377
Vera mi pomaga pri sprejemanju življenjskih odločitev.	1957	2,48	1,395
Upoštevam verske norme tudi v vsakdanjem življenju.	1955	2,86	1,358
Lestvica religioznosti (povprečje)	1964	2,57	1,231

Tabela 2: Lestvica religioznosti

Tabela 3 prikazuje religijsko pripadnost anketirancev. Večina vprašanih se opredeljuje kot katoliška (53,1 %), medtem ko so druge religije zastopane bistveno manj, pri čemer pravoslavni predstavljajo 5,8 %, muslimani 1,6 %, protestanti pa 1 %.

Hkrati je zaznaven visok delež posameznikov brez religijske pripadnosti (35,4 %), kar kaže na izrazito prisotnost sekularnega segmenta populacije.

Rezultati kažejo, da slovenski religijski prostor ostaja formalno zaznamovan s katoliško tradicijo, vendar hkrati izrazito pluraliziran. Sočasna prisotnost relativno visoke religijske pripadnosti in velikega deleža nepripadnikov potrjuje razhajanje med religijsko identifikacijo in nereligioznostjo ter nakazuje diferenciacijo sodobnega religijskega prostora.

Pripadnost religiji	Frekvenca	Delež
Katoliški	1050	53,1
Protestantski (evangeličanski)	20	1,0
Pravoslavni	115	5,8
Drugi krščanski religiji	14	0,7
Judovski	5	0,3
Islamski	31	1,6
Budistični	7	0,4
Hinduistični	3	0,2
Drugi azijski religiji	2	0,1
Drugi religiji:	29	1,5
Ne pripadam nobeni religiji	700	35,4
Skupaj	1967	100,0

Tabela 3: Pripadnost posamezni religiji

Rezultati parnih t-testov (tabela 4) kažejo, da se večina dimenzij religioznosti med seboj statistično značilno razlikuje ($p < 0,05$). Najizrazitejša razlika se pojavi med pomembnostjo vere in udeležbo pri verskih obredih ($t = 24,320$; $p < 0,001$), kar potrjuje izrazit razkorak med notranjo religioznostjo in institucionalno prakso.

Značilne, a manjše razlike se pojavljajo tudi med individualno in institucionalno religijsko prakso ($t = -3,213$; $p = 0,001$), kar kaže na relativno prednost individualnih oblik religioznosti.

Skupaj rezultati potrjujejo, da religioznost ni enotna, temveč strukturirana v več med seboj razlikujočih se dimenzij, kar podpira večdimenzionalni pristop in nakazuje razlikovanje med notranjo religioznostjo, prakso in vedenjskimi posledicami.

		Razlike med pari					t- vrednost	Stopnje prostosti	p- statistična značilnost (dvostranski preizkus)
		Povprečna razlika	Standardni odklon	Standardna napaka povprečja	95 % interval zaupanja razlike				
					Spodnja meja	Zgornja meja			
Par 1	Vera je pomemben del mojega življenja. – Redno obiskujem verske obrede.	0,499	0,909	0,021	0,459	0,539	24,320	1963	0,000
Par 2	Vera je pomemben del mojega življenja. – Pogosto molim ali meditiram iz verskih razlogov.	0,438	0,875	0,020	0,400	0,477	22,171	1958	0,000
Par 3	Vera je pomemben del mojega življenja. – Vera mi pomaga pri sprejemanju življenjskih odločitev.	0,337	0,764	0,017	0,304	0,371	19,562	1961	0,000
Par 4	Vera je pomemben del mojega življenja. – Upoštevam verske norme tudi v vsakdanjem življenju.	−0,045	1,002	0,023	−0,090	−0,001	−2,008	1957	,045
Par 5	Redno obiskujem verske obrede. – Pogosto molim ali meditiram iz verskih razlogov.	−0,062	0,851	0,019	−0,099	−0,024	−3,213	1959	0,001

		Razlike med pari					t-vrednost	Stopnje prostosti	p - statistična značilnost (dvostranski preizkus)
		Povprečna razlika	Standardni odklon	Standardna napaka povprečja	95 % interval zaupanja razlike				
					Spodnja meja	Zgornja meja			
Par 6	Redno obiskujem verske obrede. – Vera mi pomaga pri sprejemanju življenjskih odločitev.	–0,163	0,900	0,020	–0,203	–0,123	–8,023	1962	0,000
Par 7	Redno obiskujem verske obrede. – Upoštevam verske norme tudi v vsakdanjem življenju.	–0,547	1,098	0,025	–0,596	–0,499	–22,055	1958	0,000
Par 8	Pogosto molim ali meditiram iz verskih razlogov. – Vera mi pomaga pri sprejemanju življenjskih odločitev.	–0,100	0,753	0,017	–0,133	–0,066	–5,853	1957	,000
Par 9	Pogosto molim ali meditiram iz verskih razlogov. – Upoštevam verske norme tudi v vsakdanjem življenju.	–0,487	1,089	0,025	–0,535	–0,439	–19,775	1954	0,000

Tabela 4: Rezultati parnih t-testov med posameznimi dimenzijami religioznosti

Eksploratorna faktorska analiza (tabela 5) (metoda glavnih komponent) je pokazala, da je vzorec primeren za analizo ($KMO = 0,898$; Bartlettov test sferičnosti: $\chi^2 = 9205,659$; $p < 0,001$). Rezultati kažejo, da se vseh pet indikatorjev religioznosti združi v en sam faktor z lastno vrednostjo 4,076, ki pojasni 81,5 % skupne variance.

Vse spremenljivke izkazujejo visoke faktorske obremenitve (0,843–0,939), kar potrjuje močno povezanost med posameznimi dimenzijami religioznosti. Rezultati tako kažejo, da religioznost deluje kot enoten latentni konstrukt, ki vključuje verovanje, prakso in vpliv na vsakdanje življenje. Hkrati pa primerjalne analize kažejo razlike v izraženosti posameznih dimenzij, kar potrjuje kompleksno in večplastno naravo religioznosti.

	Faktor
	1
Vera je pomemben del mojega življenja.	0,922
Redno obiskujem verske obrede.	0,890
Pogosto molim ali meditiram iz verskih razlogov.	0,918
Vera mi pomaga pri sprejemanju življenjskih odločitev.	0,939
Upoštevam verske norme tudi v vsakdanjem življenju.	0,843

Metoda izločanja: analiza glavnih komponent. Izločen je bil en faktor.

Tabela 5: Faktorska analiza

Tabela 6 prikazuje korelacijske povezave med posameznimi dimenzijami religioznosti. Vse spremenljivke so med seboj pozitivno in statistično značilno povezane ($p < 0,001$), kar potrjuje visoko stopnjo notranje povezanosti religioznosti.

Posebej močna povezava je med pomembnostjo vere in vplivom religije na življenjske odločitve ($r = 0,849$), kar kaže, da notranja religioznost pomembno vpliva na vsakdanje življenje posameznika. Prav tako je visoka povezanost med različnimi oblikami religijske prakse (npr. molitev in obredi; $r = 0,800$), kar potrjuje njihovo medsebojno prepletenost.

Rezultati kažejo, da religioznost deluje kot povezan sistem, v katerem se verovanje, praksa in življenjski vpliv medsebojno krepijo.

		Redno obiskujem verske obrede.	Pogosto molim ali meditiram iz verskih razlogov.	Vera mi poma- ga pri spre- jemanju življenjskih odločitev.	Upoštevam verske norme tudi v vsakda- njem življenju.
Vera je pomemben del mojega življenja.	Pearsonov koeficient korelacije	0,773**	0,799**	0,849**	0,733**
	Statistična značilnost (dvostranski preizkus)	0	0	0	0
	Število veljavnih odgovorov	1964	1959	1962	1958
Redno obiskujem verske obrede.	Pearsonov koeficient korelacije		0,800**	0,779**	0,659**
	Statistična značilnost (dvostranski preizkus)		0	0	0
	Število veljavnih odgovorov		1960	1963	1959
Pogosto molim ali meditiram iz verskih razlogov.	Pearsonov koeficient korelacije			0,853**	0,683**
	Statistična značilnost (dvostranski preizkus)			0	0
	Število veljavnih odgovorov			1958	1955

		Redno obiskujem verske obrede.	Pogosto molim ali meditiram iz verskih razlogov.	Vera mi pomaga pri sprejemanju življenjskih odločitev.	Upoštevam verske norme tudi v vsakdanjem življenju.
Vera mi pomaga pri sprejemanju življenjskih odločitev.	Pearsonov koeficient korelacije				0,746**
	Statistična značilnost (dvostranski preizkus)				0
	Število veljavnih odgovorov				1957

** Povezanost je statistično značilna pri stopnji značilnosti 0,01 (dvostranski test).

Tabela 6: Korelacijska analiza

Preverjali smo tudi pogostost obiskovanja verskih obredov med osebami z religijsko pripadnostjo in osebami brez religijske pripadnosti. Rezultati t-testa za neodvisne vzorce so pokazali statistično značilne razlike med skupinama ($t = 68,419$; $df = 5798,115$; $p < 0,001$). Posamezniki z religijsko pripadnostjo ($M = 2,89$; $SD = 1,217$) pogosteje obiskujejo verske obrede kot posamezniki brez religijske pripadnosti ($M = 1,26$; $SD = 0,601$). Čeprav religijska pripadnost pomembno povečuje verjetnost religijske prakse, rezultati hkrati kažejo, da formalna pripadnost religiji sama po sebi ne pomeni tudi visoke stopnje religijske participacije. Ugotovitve tako potrjujejo obstoj razkoraka med religijsko pripadnostjo in dejansko religijsko prakso.

Religijska pripadnost	Število anketirancev	Povprečje (M)	Standardni odklon (SD)
Pripada religiji	3789	2,89	1,217
Ne pripada nobeni religiji	2055	1,26	0,601

Preizkus razlik med skupinama

Statistični preizkus	T-vrednost	Stopnje prostosti	Statistična značilnost (p)
T-test za neodvisne vzorce	68,419	5798,115	< 0,001

Opomba: Zaradi neenakosti varianc (Levenov preizkus homogenosti varianc: $F = 1001,288$; $p < 0,001$) so prikazani rezultati t-testa ob predpostavki neenakih varianc. Rezultati kažejo, da posamezniki z religijsko pripadnostjo statistično značilno pogosteje obiskujejo verske obrede kot posamezniki brez religijske pripadnosti.

Tabela 7: Razlike v institucionalni religijski praksi glede na religijsko pripadnost

3 Rezultati

Preverjanje hipotez temelji na kombinaciji deskriptivne statistike, parnih t-testov, korelacijske in faktorske analize. Rezultati kažejo na konsistenten vzorec, ki omogoča jasno empirično potrditve vseh hipotez.

H1: Večdimenzionalnost religioznosti

Deskriptivni podatki (tabela 2) kažejo razlike v izraženosti posameznih dimenzij religioznosti, kar potrjujejo tudi statistično značilne razlike v parnih t-testih (tabela 4; $p < 0,05$). Hkrati faktorska analiza (tabela 5) pokaže, da se vsi indikatorji združijo v enoten faktor, kar kaže na visoko notranjo povezanost dimenzij. Religioznost tako deluje kot večplastni, vendar povezan konstrukt. Čeprav se analizirane postavke vsebinsko nanašajo na različne vidike religioznosti, empirični rezultati kažejo na njihovo visoko medsebojno povezanost in tvorjenje enotnega latentnega konstrukta. Hipotezo 1: »Religioznost vsebuje več vsebinskih dimenzij (vera, praksa, vpliv), ki pa v empirični analizi tvorijo enoten latentni konstrukt«, POTRDIMO.

H2: Razkorak med notranjo religioznostjo in prakso

Rezultati (tabela 4) kažejo, da je pomembnost vere statistično značilno višja od udeležbe pri verskih obredih ($t = 24,320$; $p < 0,001$), pri čemer je razlika izrazita ($MW = 0,499$). To potrjuje jasen razkorak med verovanjem in institucionalno prakso. Hipotezo 2: »Notranja religioznost (pomembnost vere) je višja od institucionalne religijske prakse (udeležbe pri verskih obredih)« POTRDIMO.

H3: Prednost individualne prakse

Individualna (tabela 2) religijska praksa ($M = 2,38$) je višja od institucionalne ($M = 2,31$), razlika pa je statistično značilna ($t = -3,213$; $p = 0,001$). Čeprav je razlika relativno majhna, kaže na zmerno prednost individualnih oblik religioznosti. Hipotezo 3: »Individualna religijska praksa (molitev/meditacija) je pogostejša kot institucionalna praksa (udeležba pri verskih obredih)« POTRDIMO.

H4: Povezanost vere in življenjskega vpliva

Korelacijska analiza (tabela 6) kaže močno povezanost med pomembnostjo vere in vplivom religije na življenjske odločitve ($r = 0,849$; $p < 0,001$) pa tudi med vero in upoštevanjem verskih norm ($r = 0,733$; $p < 0,001$). Rezultati potrjujejo, da religioznost deluje kot pomemben vrednotni okvir v vsakdanjem življenju. Hipotezo 4: »Notranja religioznost je pozitivno povezana z vplivom religije na vsakdanje življenje posameznika« POTRDIMO.

H5: Šibkost institucionalne religije

Primerjava povprečnih vrednosti (tabela 2) kaže, da ima institucionalna religioznost ($M = 2,31$) najnižjo vrednost med vsemi dimenzijami. To potrjuje njeno relativno šibkost v strukturi religioznosti. Hipotezo 5: »Institucionalna religioznost (udeležba pri verskih obredih) predstavlja najšibkejšo dimenzijo religioznosti« POTRDIMO.

H6: Razkorak med pripadnostjo in prakso

Podatki (tabela 3) kažejo, da se večina vprašanih opredeljuje kot religijsko pripadna (64,6 %), medtem ko je raven dejanske prakse nizka ($M = 2,31$ za obrede). To potrjuje izrazit razkorak med religijsko identifikacijo in dejanskim vedenjem. Rezultati t-testa za neodvisne vzorce (tabela 7) kažejo statistično značilne razlike v obiskovanju verskih obredov med osebami z religijsko pripadnostjo in osebami brez nje ($t = 68,419$; $df = 5798,115$;

$p < 0,001$). Religiozno opredeljeni anketiranci pogosteje obiskujejo verske obrede ($M = 2,89$) kot anketiranci brez religijske pripadnosti ($M = 1,26$). Kljub tej razliki povprečna raven institucionalne religijske prakse ostaja razmeroma nizka, kar kaže, da religijska pripadnost ni nujno povezana z rednim religijskim udejstvovanjem. Rezultati zato potrjujejo obstoj razkoraka med religijsko pripadnostjo in dejansko religijsko prakso. Hipotezo 6: »Obstaja razkorak med religijsko pripadnostjo in dejansko religijsko prakso« POTRDIMO.

4 Razprava

Rezultati raziskave potrjujejo, da je religioznost v sodobni Sloveniji kompleksen, notranje povezan in hkrati diferenciran pojav. Statistično značilne razlike med posameznimi dimenzijami (tabela 2, tabela 4) potrjujejo smiselnost večdimenzionalnega pristopa k razumevanju religije (Glock in Stark 1965) ter kažejo, da religioznosti ni mogoče reducirati na en sam indikator.

Hkrati visoke korelacije (tabela 6) in rezultati faktorske analize (tabela 5) potrjujejo, da te dimenzije delujejo kot enoten latentni konstrukt. Religioznost se tako kaže kot koherentna struktura, v kateri so različni vidiki – verovanje, praksa in vpliv – medsebojno povezani, vendar ne enako izraženi.

Rezultati dalje kažejo, da individualna religijska praksa le rahlo presega institucionalno. To nakazuje, da religija ne prehaja enostavno iz institucionalne v individualno obliko, temveč da celotna raven religijske prakse ostaja zmerna. Takšna ugotovitev hkrati podpira teorije individualizacije religije in sekularizacijske pristope, ki poudarjajo splošen upad religijske aktivnosti.

Močna povezanost med notranjo religioznostjo in vplivom religije na vsakdanje življenje potrjuje, da religija ostaja pomemben vrednotni okvir, ki usmerja posameznikove odločitve in vedenje (Norris in Inglehart 2011).

Pomembna ugotovitev je tudi šibkost institucionalne religioznosti, ki predstavlja najmanj izraženo dimenzijo religije.

Ključna ugotovitev raziskave je izrazit razkorak med notranjo religioznostjo in institucionalno versko prakso. Pomembnost vere je bistveno višja od udeležbe pri verskih obredih, kar potrjuje koncept *verovanja brez pripadnosti* (Davie 1994). Ta razkorak se kaže tudi na ravni religijske pripadnosti, kjer razmeroma visoka verska identifikacija ni podprta z ustrezno stopnjo vključevanja v versko prakso.

Sodobno religioznost v Sloveniji je zato mogoče razumeti kot rezultat dveh vzporednih procesov: sekularizacije institucionalnih oblik religije in individualizacije religijskih prepričanj. Religija se tako umika iz javne sfere in prehaja v bolj osebne, selektivne in manj institucionalno vezane oblike.

Zaključek

Raziskava empirično potrjuje, da religija v Sloveniji ne izginja, temveč spreminja svojo družbeno formo. Ujemanje deleža religioznih in katoličanov z dolgoročnimi podatki SJM (Hafner-Fink idr. 2022) kaže na relativno stabilnost religijske identifikacije, medtem ko podatki SŠK (2023) o izrazitem upadu cerkvene participacije potrjujejo krizo institucionalne religije. Katolicizem se tako vse bolj preoblikuje iz normativno zavezujoče prakse v obliko kulturne identitete.

Rezultati potrjujejo vse raziskovalne hipoteze in kažejo, da je religioznost večdimenzionalen pojav z različno izraženimi komponentami. Notranja religioznost presega institucionalno prakso, individualna praksa pa to le zmerno dopolnjuje. Religioznost ostaja močno povezana z vplivom na vsakdanje življenje, medtem ko institucionalna dimenzija predstavlja njen najšibkejši element.

Ugotovitve potrjujejo, da sodobno religioznost oblikujeta dva vzporedna procesa: sekularizacija institucionalnih oblik religije in individualizacija verovanja. Namesto linearne upada religije gre za njen prehod v bolj osebne, selektivne in manj institucionalno vezane oblike.

Kljub temu ima raziskava omejitve, povezane z uporabo priložnostnega spletnega vzorca in samoporočanih podatkov, kar omejuje možnost

posploševanja. Nadaljnje raziskave bi morale vključiti longitudinalne pristope in primerjave med generacijami.

Sklepno lahko ugotovimo, da religija v Sloveniji ne izginja, temveč vstopa v novo fazo, zaznamovano z individualiziranimi in vrednotno integriranimi oblikami religioznosti.

Izjava o dostopu do raziskovalnih podatkov

Raziskovalni podatki, na katerih temelji članek, so dostopni v repozitoriju Zenodo pod številko 22141586 (Raspor in Bratina 2026).

Reference

- Bahovec, Igor.** 2023. Družbena in kulturna refleksija v življenju in mišljenju Antona Trstenjaka. *Edinost in dialog* 78/1: 129–148. <https://doi.org/10.34291/Edinost/78/01/Bahovec>.
- Bayram, N. N., in F. Karaca.** 2024. Multidimensional Religious Individualization Scale. *Eskiyeni* 54: 1289–1308. <https://doi.org/10.37697/eskiyeni.1463486>.
- Berger, Peter L.** 2001. Reflections on the Sociology of Religion Today. *Sociology of Religion* 62/4: 443–454. <https://doi.org/10.2307/3712435>.
- Berthold, Anne, in Willibald Ruch.** 2014. Satisfaction with Life and Character Strengths of Religious People. *The Journal of Positive Psychology* 9/6: 523–534.
- Bruce, Steve.** 2011. *Secularization: In Defence of an Unfashionable Theory*. Oxford: Oxford University Press.
- Casanova, José.** 1994. *Public Religions in the Modern World*. Chicago: University of Chicago Press.
- Celarc, Matjaž.** 2023. Bogastvo za dobroto kot način služenja Bogu (Lk 16,1–13). *Edinost in dialog* 78/2: 69–91. <https://doi.org/10.34291/Edinost/78/02/Celarc>.
- Cipriani, Roberto.** 2021. The New Sociology of Religion. *Encyclopedia* 1/3: 822–830. <https://doi.org/10.3390/encyclopedia1030063>.
- Cornwall, Marie, Stan L. Albrecht, Perry H. Cunningham in Brian L. Pitcher.** 1986. The Dimensions of Religiosity: A Conceptual Model with an Empirical Test. *Review of Religious Research* 27/3: 226–244. <https://doi.org/10.2307/3511418>.
- Čorluka, Bojan J.** 2023. *Religija i savremeno društvo: Sociološki aspekti transformacije*. Beograd: Institut za političke studije.
- Davie, Grace.** 1994. *Religion in Britain since 1945: Believing without Belonging*. Oxford: Blackwell.
- Dekleva, Petra.** 2014. *Religija v sodobni družbi: individualizacija in privatizacija religioznosti*. Diplomsko delo. Ljubljana: Univerza v Ljubljani, Fakulteta za družbene vede.
- El-Menouar, Yasemin.** 2014. The Five Dimensions of Muslim Religiosity: Results of an Empirical Study. *Methods, Data, Analyses* 8/1: 53–78. <https://doi.org/10.12758/mda.2014.003>.
- Glock, Charles Y., in Rodney Stark.** 1965. *Religion and Society in Tension*. Chicago: Rand McNally.
- Gülalp, Haldun.** 2025. Revisiting the Classics on Secularization Theory. *Frontiers in Sociology* 10: 1635582. <https://doi.org/10.3389/fsoc.2025.1635582>.
- Hafner-Fink, Mitja, Vlado Mihelj, Tina Vovk, Živa Broder, Brina Malnar, Slavko Kurdija, Samo Uhan in Niko Toš.** 2022. *Slovensko javno mnenje 2021/1: Mednarodna raziskava stališč o religiji (ISSP 2018) in Evropska družboslovna raziskava (ESS 2021)*. Ljubljana: Univerza v Ljubljani, Fakulteta za družbene vede, Center za raziskovanje javnega mnenja in množičnih komunikacij.
- Huber, Stefan, in Odilo W. Huber.** 2012. The Centrality of Religiosity Scale (CRS). *Religions* 3/3: 710–724. <https://doi.org/10.3390/rel3030710>.
- Labus, Mladen.** 2005. Vrijednosne orijentacije i religioznost. *Sociologija i prostor* 43/2 (168): 383–408.
- Luckmann, Thomas, Tom Kaden in Bernt Schnettler.** 2022. *The Invisible Religion: The Problem of Religion in Modern Society*. London: Routledge.

- Marinović-Jerolimov, Dinka.** 1995. Višedimenzionalni pristup u istraživanju religioznosti: smjernice za istraživanja u Hrvatskoj. *Društvena istraživanja* 4/20: 837–851.
- Mariański, Janusz.** 2009. Sekularyzacja a nowe formy religijności. *Roczniki Nauk Społecznych* 37/1: 33–68.
- Nikodem, Krunoslav, in Siniša Zrinščak.** 2016. Croatia's Religious Story: The Coexistence of Institutionalized and Individualized Religiosity. V: *The Social Significance of Religion in the Enlarged Europe*, 207–228. London: Routledge.
- Norris, Pippa, in Ronald Inglehart.** 2011. *Sacred and Secular: Religion and Politics Worldwide*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Rainero, V., in Ruud Luijkx.** 2026. The Contemporary Debate on Secularization and Its Cross-National Variation: A Systematization through Topic Modeling. *Journal for the Scientific Study of Religion*. Predhodna spletna objava. <https://doi.org/10.1111/jssr.70033>.
- Ramšak, Marija.** 2022. Spiritual Care of Religious Communities and Believers in Slovenian Hospitals. *Edinost in dialog* 77/2: 225–246. <https://doi.org/10.34291/Edinost/77/02/Ramsak>.
- Raspor, Andrej, in Rok Bratina.** 2026. Collection of Documents and Research Materials on Slovenian National Heroes [Dataset]. Zenodo, 28. 8. <https://doi.org/10.5281/zenodo.22141586>.
- Repstad, Pål, Inger Furseth, Pål Ketil Botvar in Ulla Schmidt.** 2025. *An Introduction to the Sociology of Religion*. Tretja izdaja. London: Routledge.
- Schnabel, Landon, Ilana Horwitz, Parisa Hekmatpour in C. Schleifer.** 2025. Breaking Free of the Iron Cage: The Individualization of American Religion. *Socius: Sociological Research for a Dynamic World* 11. <https://doi.org/10.1177/23780231251327442>.
- Schwadel, Philip.** 2010. Age, Period, and Cohort Effects on U.S. Religious Service Attendance: The Declining Impact of Sex, Southern Residence, and Catholic Affiliation. *Sociology of Religion* 71/1: 2–24.
- Sekulić, Duško, in Željka Šporer.** 2006. Religioznost kao prediktor vrijednosnih orijentacija. *Revija za sociologiju* 37/1–2: 1–19.
- Slovenska škofovska konferenca.** 2016. *Letno poročilo Katoliške cerkve v Sloveniji 2016*. Ljubljana: Slovenska škofovska konferenca.
- . 2023. *Letno poročilo Katoliške cerkve v Sloveniji 2023*. Ljubljana: Slovenska škofovska konferenca.
- Štuhec, Ivan Janez.** 2012. Sekularizacija kot priložnost za novo religioznost. *Bogoslovni vestnik* 72/4: 609–618.
- Tadić, Slobodan.** 2007. Secularization, Anti-Secularization and Revival of Religion. *Nova prisutnost* 5/1: 21–37.
- Voas, David, in Alasdair Crockett.** 2005. Religion in Britain: Neither Believing nor Belonging. *Sociology* 39/1: 11–28. <https://doi.org/10.1177/0038038505048998>.

